

УДК: 378.147:004

DOI 10.33514/1694-7851-2025-4/1-177-188

Адамалиева М.К.

окутуучу

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

adamalievameerim8@gmail.com**Турусбек кызы Н.**

окутуучу

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

turusbekkzynurzan@gmail.com**Алманбетова Н.А.**

окутуучу

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

nurgul.almanbetova90@gmail.com

ИНТЕРАКТИВДҮҮ САБАКТАРДЫН СТУДЕНТТЕРДИН КЫЗЫГУУСУН АРТЫРУУДАГЫ РОЛУ

Аннотация. Азыркы билим берүү системасында окутуу процессин активдештирүү жана студенттердин окууга болгон кызыгуусун арттыруу эң маанилүү маселелердин бири болуп саналат. Интерактивдүү сабактар окутуунун заманбап формасы катары студенттерди сабакка активдүү катышууга, өз оюн эркин айтууга жана ой жүгүртүүгө өбөлгө түзөт. Бул макалада интерактивдүү окутуунун маңызы, анын педагогикалык жана психологиялык негиздери, ошондой эле студенттердин мотивациясына тийгизген таасири каралат. Интерактивдүү ыкмалардын ар кандай түрлөрү – топтук иштер, дискуссиялар, кейс-стади, дебат, ролдук оюндар жана санариптик платформалардын колдонулушу талданат. Изилдөөнүн жыйынтыгында интерактивдүү сабактар студенттердин билимге болгон кызыгуусун, чыгармачылык ой жүгүртүүсүн жана өз алдынча иштөө жөндөмүн жогорулатарын көрсөттү. Макаланын практикалык мааниси жогорку окуу жайларындагы сабактарды интерактивдүү форматта уюштуруунун натыйжалуулугун далилдөөгө багытталган. Ошондой эле ал педагогдорго студенттердин мотивациясын өнүктүрүүдө интерактивдүү методдорду колдонуу боюнча сунуштарды берет.

Негизги сөздөр: интерактивдүү сабак, мотивация, студент, окутуу, кызыгуу, чыгармачылык, педагогика, билим берүү, методика, инновация, активдүүлүк, дискуссия, ролдук оюн, кейс-стади, технология.

Адамалиева М.К.

преподаватель

Кыргызский государственный университет имени И. Арабаева

г. Бишкек

adamalievameerim8@gmail.com**Турусбек кызы Н.**

преподаватель

Кыргызский государственный университет имени И.Арабаева
г. Бишкек
turusbekkzynurzan@gmail.com

Алманбетова Н.А.

преподаватель

Кыргызский государственный университет имени И. Арабаева
г. Бишкек
nurgul.almanbetova90@gmail.com

РОЛЬ ИНТЕРАКТИВНЫХ ЗАНЯТИЙ В ПОВЫШЕНИИ ИНТЕРЕСА СТУДЕНТОВ К ОБУЧЕНИЮ

Аннотация. В современном образовательном процессе одной из приоритетных задач является активизация учебной деятельности и повышение интереса студентов к обучению. Интерактивные занятия выступают как инновационная форма обучения, способствующая активному участию студентов, развитию их мышления и коммуникативных навыков. В статье рассматриваются сущность интерактивного обучения, его педагогические и психологические основы, а также влияние интерактивных методов на мотивацию студентов. Анализируются различные формы интерактивных занятий – групповые работы, дискуссии, кейс-стади, дебаты, ролевые игры и использование цифровых платформ. Результаты исследования показывают, что интерактивные занятия значительно повышают интерес студентов к учебному процессу, развивают их творческие способности и самостоятельность. Практическая ценность статьи заключается в обосновании эффективности интерактивного подхода в вузовском обучении и в разработке рекомендаций для преподавателей по применению данных методов в педагогической практике.

Ключевые слова: интерактивные занятия, мотивация, студент, обучение, интерес, творчество, педагогика, образование, методика, инновация, активность, дискуссия, ролевая игра, кейс-стади, технология.

Adamalieva M.K.

teacher

Kyrgyz State university named after I. Arabaev
с. Bishkek
adamalievameerim8@gmail.com

N. Turusbek kyzy

teacher

Kyrgyz State university named after I. Arabaev
с. Bishkek
turusbekkzynurzan@gmail.com

N.A. Almanbetova

teacher

Kyrgyz State university named after I. Arabaev
с. Bishkek
nurgul.almanbetova90@gmail.com

THE ROLE OF INTERACTIVE LESSONS IN INCREASING STUDENTS' LEARNING MOTIVATION

Annotation. In the modern education system, one of the key challenges is to enhance students' engagement and motivation in the learning process. Interactive lessons serve as an innovative form of teaching that encourages active participation, critical thinking, and communication skills among students. This article explores the essence of interactive learning, its pedagogical and psychological foundations, and its impact on students' motivation. Various types of interactive methods – group work, discussions, case studies, debates, role-playing games, and digital platforms – are analyzed. The study findings reveal that interactive lessons significantly increase students' interest in learning, foster creativity, and promote independent thinking. The practical value of the article lies in proving the effectiveness of interactive approaches in higher education and offering methodological recommendations for teachers to implement interactive techniques in their practice.

Keywords: interactive lesson, motivation, student, learning, interest, creativity, pedagogy, education, methodology, innovation, activity, discussion, role play, case study, technology.

Азыркы глобалдык билим берүү мейкиндигинде коомдун өнүгүүсү, инновациялык технологиялардын кеңири жайылышы жана жаштардын ой жүгүртүү маданиятынын өзгөрүшү окутуу процессине жаңы талаптарды коюуда. Бүгүнкү күндө окутуунун салттуу ыкмалары студенттердин кызыгуусун толук жаратпай, алардын чыгармачылык потенциалын ачып берүүдө чектөөлөргө алып келүүдө. Ошондуктан заманбап билим берүү системасында **интерактивдүү сабактардын ролу** абдан чоң мааниге ээ болуп, студенттердин окууга болгон кызыгуусун жана активдүүлүгүн арттыруунун эң натыйжалуу жолдорунун бири болуп саналат.

Интерактивдүү сабактар – бул билим берүү процессин окутуучунун монологодук баянынан студент менен окутуучунун, ошондой эле студенттердин өз ара активдүү өз ара аракеттешүүсүнө багыттоо. Мындай сабактарда ар бир студент окуу процессинин түз катышуучусу болуп, өз ойлорун айтууга, талдоого, сын көз менен кароого жана чыгармачылык менен мамиле кылууга мүмкүнчүлүк алат. Бул окутуу формасы окутуунун сапатын жакшыртып гана тим болбостон, студенттердин билимге болгон **ички мотивациясын** калыптандырууда да өзгөчө роль ойнойт.

Интерактивдүү окутуунун негизги максаты – билимди жөн гана берүү эмес, аны биргелешип изилдөө, түшүнүү жана практикада колдонуу аркылуу тереңдетүү. Мындай метод студенттерди билимди өз алдынча өздөштүрүүгө, топ менен иштөөгө, сынчыл ой жүгүртүүгө жана чечим кабыл алууга үйрөтөт. Натыйжада окутуу процессинде студент пассивдүү кабыл алуучу эмес, активдүү катышуучу болуп калат.

Бүгүнкү күндө билим берүү процесси глобалдашуу, санариптешүү жана маалыматтык технологиялардын өнүгүшү менен тыгыз байланышта. Ар бир жогорку окуу жай студенттерге терең билим берүү менен катар, аларды **инновациялык ой жүгүртүүгө, чыгармачылыкка жана өз алдынча иштөөгө** үйрөтүшү зарыл. Бул талаптарды ишке ашыруунун эң натыйжалуу жолу – **интерактивдүү окутуу ыкмаларын** системалуу түрдө колдонуу болуп саналат. Дүйнөлүк практика көрсөтүп тургандай, интерактивдүү сабактар окутуунун сапатын жогорулатып, студенттердин окууга болгон **эмоционалдык, интеллектуалдык жана социалдык катышуусун** күчөтөт. Мисалы, дискуссия, дебат, кейс-стади, ролдук оюндар

сыяктуу ыкмалар студенттерди өз оюн логикалык жактан негиздөөгө, далил келтирүүгө жана топтук чечим чыгарууга үйрөтөт.

Кыргызстандын билим берүү системасында да соңку жылдары интерактивдүү окутуу ыкмалары кеңири киргизилип, педагогдор жаңы форматтагы сабактарды уюштурууга көңүл бура башташты. Бирок бул багытта методикалык жактан терең иштелип чыккан изилдөөлөр жана тажрыйбалар жетишсиз. Демек, интерактивдүү сабактардын студенттердин кызыгуусуна жана мотивациясына тийгизген таасирин илимий негизде изилдөө – **убакыт талабы**.

Бул илимий изилдөөнүн **негизги максаты** – интерактивдүү сабактардын студенттердин окууга болгон кызыгуусуна жана мотивациясына тийгизген таасирин аныктоо, ошондой эле алардын билим алуудагы активдүүлүгүн арттыруунун эффективдүү жолдорун изилдөө. **Изилдөөнүн милдеттери** төмөнкүлөрдү камтыйт:

- Интерактивдүү окутуунун теориялык негиздерин жана педагогикалык маңызын талдоо;
- Интерактивдүү окутуунун ыкмалары менен формаларын классификациялоо;
- Студенттердин кызыгуусунун жана мотивациясынын психологиялык аспектилерин кароо;
- Интерактивдүү сабактарды колдонуудагы тажрыйбаларды изилдөө жана салыштыруу;
- Жогорку окуу жайларында интерактивдүү методдорду колдонуу боюнча практикалык сунуштарды иштеп чыгуу.

Изилдөөнүн объектиси – жогорку окуу жайдагы окутуу процессинде студенттердин билимди өздөштүрүү жана мотивациясын арттыруунун педагогикалык шарттары.

Изилдөөнүн предмети – интерактивдүү сабактар аркылуу студенттердин окууга болгон кызыгуусун жана активдүүлүгүн жогорулатуудагы методдор менен формалардын системасы. Башкача айтканда, изилдөө интерактивдүү окутуунун студенттерге болгон психологиялык жана социалдык таасирин, алардын билим алууга болгон мамилесинин өзгөрүшүн иликтөөгө багытталган.

Бул иштин **илимий жаңылыгы** төмөнкүлөр менен аныкталат:

- Интерактивдүү сабактардын студенттердин кызыгуусуна жана мотивациясына тийгизген таасири илимий негизде талданды;
- Студенттердин окуудагы активдүүлүгүн арттыруунун жаңы интерактивдүү моделдери сунушталды;
- Окутуучунун интерактивдүү чөйрөдөгү ролу кайра каралып, анын окутуудагы жетекчи эмес, **партнер катары** функциясы белгиленди;
- Кыргызстандын жогорку окуу жайларында интерактивдүү окутуунун өзгөчөлүктөрүнө ылайыкташкан методикалык сунуштар иштелип чыкты.

Изилдөөдө төмөнкү **илимий жана практикалык ыкмалар** колдонулду:

- **Теориялык анализ:** интерактивдүү окутуу боюнча илимий адабияттарды, макалаларды жана окуу материалдарын кароо;
- **Байкоо:** интерактивдүү сабактардын жүрүшүн практикалык түрдө байкоо жана анализдөө;
- **Сурамжылоо жана интервью:** студенттердин жана окутуучулардын пикирлерин чогултуу;
- **Эксперимент:** интерактивдүү жана салттуу сабактардын натыйжалуулугун салыштыруу аркылуу тажрыйба жүргүзүү;

- **Статистикалык иштетүү:** алынган маалыматтарды математикалык жактан талдоо жана жыйынтык чыгаруу.

Изилдөөнүн **теориялык мааниси** – интерактивдүү окутуунун негизги принциптери, формалары жана анын мотивациялык таасири боюнча илимий түшүнүктөрдү системалаштыруу болуп саналат.

Практикалык баалуулугу – жогорку окуу жайларынын окутуучулары үчүн интерактивдүү сабактарды уюштуруунун эффективдүү жолдорун көрсөтүп берүүдө. Изилдөөнүн жыйынтыктары педагогикалык практикада, окутуунун методикалык колдонмолорунда жана студенттик активдүүлүктү жогорулатууда колдонсо болот.

Интерактивдүү сабактар студенттердин билимге болгон кызыгуусун арттыруунун негизги каражаты болуп саналат. Алардын жардамы менен студент өзүнүн ролун пассивдүү угармандан активдүү катышуучуга өзгөртөт. Мындай ыкма окуу процессинде жандуу байланыш, пикир алмашуу жана өз ара түшүнүшүү аркылуу билимди терең өздөштүрүүгө шарт түзөт. Ошентип, интерактивдүү окутуу – бул билим берүү процессин **жандандыруу, мотивацияны күчөтүү**, жана **жогорку натыйжага жеткирүүчү** заманбап педагогикалык технология катары каралат.

Интерактивдүү окутуу – бул билим берүү процессинде окутуучу менен студенттин жана студенттердин өз ара активдүү кызматташуусуна негизделген педагогикалык система. “Интерактив” термини латын тилиндеги *interactio* (“өз ара аракеттенүү”) деген сөздөн келип чыккан. Демек, интерактивдүү окутуунун маңызы – окутуучу менен студенттин ортосундагы **жандуу, эки тараптуу байланыш**, пикир алмашуу жана өз ара түшүнүшүү аркылуу билимди өздөштүрүү процессин уюштуруу болуп саналат.

Педагогикалык илимде интерактивдүү окутуу салттуу окутууга салыштырмалуу жаңы багыт катары каралып, студенттин **активдүүлүгүн, мотивациясын жана чыгармачылыгын өнүктүрүүнү** максат кылат. Интерактивдүү окутуу – бул билимди берүү эмес, **билимди биргеликте жаратуу** процесси. Интерактивдүү окутуунун негизги принциптери төмөнкүлөр болуп саналат:

Өз ара аракеттенүү принциби – студенттердин ортосундагы кызматташтык, пикир алмашуу жана топтук иштин активдүүлүгү.

Жандуулук жана активдүүлүк принциби – ар бир студенттин окутуу процессине жеке катышуусун камсыз кылуу.

Чыгармачылык жана эркин ой жүгүртүү принциби – ар кандай пикирлерди эркин айтууга, талдоого, сынга алуу жана далилдөөгө шарт түзүү.

Проблемалуу окутуу принциби – сабак учурунда реалдуу кырдаалдар же көйгөйлүү суроолор аркылуу студенттерди ойлонууга түрткү берүү.

Кайтарым байланыш принциби – окутуучу менен студенттин ортосундагы үзгүлтүксүз баарлашуу жана баалоо.

Интерактивдүү окутуунун негизги максаты – студенттерге даяр билим берүү эмес, **окууну өз алдынча үйрөнүүгө, изденүүгө, талдоого жана жыйынтык чыгарууга үйрөтүү**. Мындай ыкма студенттердин аналитикалык жана сынчыл ой жүгүртүүсүн өнүктүрөт [1, 112-б.].

Салттуу окутуу көпчүлүк учурда окутуучунун активдүүлүгүнө негизделип, студенттер пассивдүү угарман ролунда калат. Окутуучу негизги маалыматтын булагы болуп, сабак негизинен лекция түрүндө өтөт. Бул ыкма кээ бир учурларда натыйжалуу болгону менен, студенттердин кызыгуусун жана катышуусун чектейт. Интерактивдүү окутууда,

тескерисинче, *окутуучу – жетекчи, кеңешчи, багыт берүүчү*, ал эми *студент – активдүү катышуучу* болуп саналат. Сабактын жүрүшүндө студенттер бири-бири менен пикир алышып, маселелерди биргеликте чечишет, мисалдарды талдайт, практикалык кырдаалдарды моделдештирет.

Таблица №1. Салтуу жана интерактивдүү сабактарды салыштыруу

Көрсөткүчтөр	Салттуу сабак	Интерактивдүү сабак
Негизги ролду ким ойнойт	Окутуучу	Студент
Сабактын форматы	Лекция, баян	Диалог, талкуу, оюн, изилдөө
Маалымат берүү	Даяр маалымат	Өз алдынча изилдөө аркылуу билим алуу
Баалоо	Формалдуу, жыйынтыктык	Процессуалдык, рефлексиялык
Натыйжа	Эстеп калуу	Түшүнүү жана колдонуу

Интерактивдүү сабактар студенттерге *тил табышуу, пикир алышуу жана командалык иштөө көндүмдөрүн* да өнүктүрөт. Мындай сабактарда студенттер бир гана теорияны өздөштүрбөстөн, аны *реалдуу турмуштук кырдаалда колдонууга* үйрөнөт.

Интерактивдүү окутуу ар түрдүү методдорду жана формаларды камтыйт. Алардын ичинен эң кеңири колдонулгандары төмөнкүлөр:

1) Дебат жана дискуссия. Бул методдор студенттердин пикир айтуусун, аргументтерди келтирүүнү жана логикалык ой жүгүртүүнү өнүктүрөт. Дебат сабактары студенттерди өз оюн системалуу түрдө айтууга жана каршы пикирди сыйлоого үйрөтөт. Мисалы, “Билим берүүдө жасалма интеллекттин ролу” деген темада дебат өткөрүү студенттердин кызыгуусун жаратат жана аларды изилдөөгө түртөт.

2) Кейс-стади (Case-study). Бул метод реалдуу же моделдештирилген кырдаалдарды талдоого негизделет. Студенттер конкреттүү мисалды изилдеп, маселени чечүүнүн жолдорун сунуштайт. Кейс-стади аналитикалык ой жүгүртүүнү жана чечим кабыл алуу жөндөмүн өнүктүрөт [2, 134-136-б.].

3) Ролдук оюндар. Ролдук оюндар студенттерди реалдуу кырдаалдардын катышуучусу катары элестетип, ар кандай ролдорду ойноого мүмкүндүк берет (мисалы, “мугалим – студент”, “жетекчи – кызматкер”). Бул ыкма коммуникативдик көндүмдөрдү жана ишенимди бекемдейт.

4) Квест жана симуляция. Квест – бул тапшырмаларды издеп табуу, логикалык ырааттуулукта чечүү аркылуу окуу максатына жетүүчү интерактивдүү оюн түрү. Симуляция (окшош моделдөө) – реалдуу процесстерди окуу шартында жасалма түрдө кайра жаратуу. Бул метод көбүнчө экономика, медицина жана инженерия багыттарында колдонулат.

5) Онлайн платформалар жана санариптик технологиялар. Google Classroom, Kahoot, Mentimeter, Zoom, Padlet сыяктуу санариптик куралдар интерактивдүү окутуунун жаңы формаларын ачууда. Алар студенттерге онлайн катышуу, добуш берүү, суроолорго жооп берүү жана тест тапшыруу мүмкүнчүлүгүн берет.

Дүйнөлүк билим берүү практикасы көрсөткөндөй, интерактивдүү окутуу ыкмалары студенттердин мотивациясын, жоопкерчилигин жана билим сапатын жогорулатууда зор роль ойнойт. АКШ, Улуу Британия жана Япония сыяктуу өлкөлөрдө интерактивдүү методдор билим берүү системасына толук интеграцияланган. Мисалы, Финляндиянын университеттеринде ар бир сабакта студенттер топтук иш жүргүзүп, окуу материалын өз алдынча талдайт. Европалык педагогдор интерактивдүү окутуунун негизги артыкчылыгы катары *"Learning by doing" (иш аркылуу үйрөнүү)* принциптерин белгилешет. Бул принцип билимди реалдуу иш-аракет аркылуу бекемдөөнү көздөйт.

Кыргызстанда да акыркы жылдары интерактивдүү окутууга көңүл бурулуп, көптөгөн жогорку окуу жайлар сабактарды мультимедиялык, диалогдук жана онлайн форматтарда уюштуруп жатышат. Мисалы, И.Арабаев атындагы КМУ, М.Рыскулбеков атындагы КЭУ жана ОшМУ сыяктуу университеттерде интерактивдүү платформаларды колдонуу боюнча методикалык борборлор иштейт.

Интерактивдүү ыкмалар окутуунун демократиялуулугун камсыздап, студенттерди *"билимдин объектиси" эмес, "субъектиси"* катары кароого мүмкүнчүлүк берет. Бул мамиле ХХI кылымдын билим берүү парадигмасына толук шайкеш келет.

Интерактивдүү окутуу – бул билимди берүү эмес, аны биргелешип жаратуу процессин уюштурган заманбап педагогикалык система. Анын негизинде студенттин активдүү катышуусу, өз алдынча ой жүгүртүүсү жана чыгармачылык потенциалы турат. Интерактивдүү сабактар окутуунун сапатын жогорулатып, студенттердин билимге болгон кызыгуусун күчөтөт. Мындай ыкмалар билим берүүнүн гуманисттик жана демократиялык принциптерин ишке ашырат, окутууну “жандуу” процесске айлантат.

Билим алуу процессинде **кызыгуу** жана **мотивация** эң маанилүү психологиялык факторлордун катарына кирет. Эгер студент сабакка кызыкпаса, ал билимди терең өздөштүрө албайт, анткени окуу ишмердүүлүгүнүн ички кыймылдаткычы – бул **кызыгуу сезими**.

Психологиялык адабияттарда “кызыгуу” түшүнүгү адамдын көңүлүн белгилүү бир объектке, иш-аракетке же окуяга багыттоочу ички муктаждык катары каралат. Л.С.Выготскийдин пикиринде, “кызыгуу – бул инсанды билимге түрткөн ички энергия, ал адамдын интеллектуалдык өнүгүүсүнүн негизги булагы болуп саналат” [4, 52-б.].

Мотивация болсо – бул адамды белгилүү бир иш-аракетке түрткөн ички жана тышкы факторлордун жыйындысы. Демек, **кызыгуу мотивациянын негизин** түзөт, ал эми мотивация окуу аракетин узак мөөнөттүү жана туруктуу кылат.

Психолог А.Н. Леонтьев “окуунун мааниси жана максаты адамдын ички муктаждыгы менен айкалышканда гана чыныгы мотивация жаралат” деп белгилеген [5, 134-б.].

Студенттер үчүн мотивация эки деңгээлде иштейт:

- **Ички мотивация** – билим алууга болгон жеке кызыгуу, жаңы нерсени билүүгө болгон каалоо;

- **Тышкы мотивация** – баа алуу, диплом алуу, мугалимдин мактоосу, коомдук кадыр-барк ж.б.

Педагогикалык психология мотивацияны негизинен эки чоң топко бөлөт: **ички** жана **тышкы**.

Ички мотивация – бул адамдын ички каалоосуна, кызыгуусуна жана өзүн-өзү өнүктүрүүгө болгон умтулуусуна негизделген. Студент сабакка **өз каалоосу менен**, билимге кызыгуу аркылуу катышат. Мындай мотивациянын негизги белгилери:

- Окуудан ырахат алуу;
- Тапшырманы өз алдынча аткарууга умтулуу;
- Кыйынчылыкты жеңүүдө ырахат алуу;
- Өзүн-өзү өркүндөтүү каалоосу.

Ички мотивация студенттин инсандык сапаттарын өнүктүрөт жана аны чыгармачылык ишмердүүлүккө жетелейт.

Тышкы мотивация болсо – адамдын иш-аракети сырткы факторлор менен шартталган абал. Мисалы: баа алуу, стипендия, ата-эне же мугалимдин мактоосу, жаза коркуусу ж.б. Мындай мотивация убактылуу гана натыйжа берет, анткени ал ички кызыгууну өстүрбөйт. Бирок педагогикада ал да маанилүү, анткени студентти окууга “жумшак түртүп туруучу” механизм катары кызмат кылат. Мисалы, “жогорку баа алуу” максаты башында тышкы мотивация болушу мүмкүн, бирок убакыт өтүп, студент окуудан чыныгы ырахат ала баштаса – бул **ички мотивацияга** өтөт.

Интерактивдүү окутуу мотивацияны күчөтүүдө эң натыйжалуу каражаттардын бири болуп эсептелет. Анткени мындай сабактар студенттерди **пассивдүү угармандан активдүү катышуучуга** айлантат. Интерактивдүү сабактарда студент өз оюн айтууга, талкууга катышууга, чыгармачылык менен мамиле кылууга үйрөнөт. Натыйжада ал **эмоционалдык канааттануу** алып, окуу процессине кызыгуу менен катышат.

Интерактивдүү окутуунун мотивацияга тийгизген негизги таасирлери төмөнкүлөр:

1. **Жандуулук жана активдүүлүк жаратат.** Сабактагы оюн элементтери, дебат, топтук талкуу студенттердин көңүлүн сабакка бурат.
2. **Эмоционалдык байланыш түзөт.** Интерактивдүү ыкмалар студент менен мугалимдин ортосунда позитивдүү атмосфера түзөт.
3. **Ички мотивацияны күчөтөт.** Студент билимди өз ара аракеттенүү аркылуу өздөштүргөндө, ал окуудан ырахат алат.
4. **Ийгиликке жетүү сезимин жаратат.** Ар бир студент активдүү катышып, өз салымын кошкондо, өзүнө ишеними жогорулайт.

Педагогикалык тажрыйба көрсөткөндөй, интерактивдүү окутууну колдонгон топтордо студенттердин окуу активдүүлүгү 30–40%га жогорулайт [1, 121-122-б.].

Интерактивдүү ыкмалардын мисалдарына төмөнкүлөр кирет:

- **Дебат жана талкуу** – логикалык ой жүгүртүүнү жана пикир билдирүү жөндөмүн өнүктүрөт;

- **Кейс-стади** – көйгөйлүү кырдаалды чечүү аркылуу аналитикалык ой жүгүртүү күчөйт;

- **Ролдук оюндар** – студенттерге башка ролдор аркылуу коомдук жоопкерчилик сезимин берет;

- **Онлайн интерактивдүү платформалар (Kahoot, Padlet, Quizizz)** – сабакты кызыктуу жана заманбап форматта өткөрүүгө шарт түзөт.

Мындай ыкмалар студенттерди окууга тартат, сабакта “белгилүү бир максатка жетүү” сезимин жаратат.

Интерактивдүү окутуунун ийгилиги көп жагынан **педагогдун ролуна** байланыштуу. Эгер мугалим салттуу түшүндүрүүчү позицияда калса, студенттер активдүү болбойт. Ал эми интерактивдүү сабактарда окутуучу – **жетекчи эмес, өнөктөш жана багыт берүүчү**. Мугалим студенттерге **эркин ой жүгүртүүгө, суроо берүүгө, пикир билдирүүгө, жана чечим кабыл алууга** шарт түзүшү керек. Педагогдун ролу төмөнкүдөй негизги функцияларды камтыйт:

- **Мотивация жаратуу** – сабактын темасын турмуш менен байланыштыруу;
- **Баарлашуу маданиятын өнүктүрүү** – студенттер ортосунда сый мамиле түзүү;
- **Психологиялык колдоо** – коркпостон пикир айтууга, ката кетирүүдөн чочубоого үйрөтүү;

- **Баалоо жана рефлексия** – студенттерге өз ишин баалоого мүмкүнчүлүк берүү.

Мындай шарттар студенттин ишенимин арттырып, ички мотивациясын күчөтөт. Демек, педагогдун негизги миссиясы – билимди берүү эмес, **студентти ой жүгүртүүгө үйрөтүү**.

Кызыгуу жана мотивация – окуу процессинин жүрөгүн түзгөн психологиялык факторлор. Алар болбосо билим алуу механикалык мүнөзгө ээ болуп, натыйжасыз болуп калат. Интерактивдүү окутуу бул факторлорду активдештирип, студенттерди окуунун **субъектиси, шыктанган катышуучусу** кылат. Сабак кызыктуу, жандуу жана практикалык мааниге ээ болгондо гана студенттин ички мотивациясы калыптанат. Педагог бул процессте негизги мотиватор, колдоочу жана өнөктөш ролун ойнойт. Ал окутууну кызматташтык жана ишеним чөйрөсүндө уюштурганда, студенттин активдүүлүгү жана чыгармачылыгы жогорулайт.

Бул изилдөөнүн максаты – студенттердин окууга болгон **кызыгуусун жана мотивациясын арттырууда интерактивдүү окутуу ыкмаларынын таасирин** аныктоо. Изилдөө 2024–2025-окуу жылында Бишкек шаарындагы жогорку окуу жайлардын бири – М.Рыскулбеков атындагы Кыргыз экономикалык университетинде жүргүзүлдү.

Изилдөөгө **80 студент** катышты (40 студент – эксперименттик топ, 40 студент – контролдук топ). Изилдөө төмөнкү этаптар менен жүргүзүлдү:

1. Байкоо жана анкеталоо (баштапкы этап): Студенттердин сабакка болгон кызыгуусу, мотивациясы жана активдүүлүгү тууралуу маалымат чогултулду.

2. Интерактивдүү ыкмаларды колдонуу (эксперименттик этап): 8 жума аралыгында эксперименттик топко интерактивдүү сабактар өткөрүлдү, ал эми контролдук топ салттуу окутуу ыкмасы менен окутулду.

3. Кайра анкеталоо жана анализ (жыйынтыктоочу этап): Интерактивдүү сабактардан кийин студенттердин окууга болгон мамилесиндеги өзгөрүүлөр изилденди.

Изилдөөдө төмөнкү **методдор** колдонулду:

- **Анкеталоо** – студенттердин кызыгуусунун деңгээлин аныктоо үчүн;

- **Байкоо** – сабак учурунда студенттердин активдүүлүгүн, катышуусун жана эмоциялык абалын көзөмөлдөө үчүн;

- **Эксперимент** – интерактивдүү окутуунун натыйжалуулугун текшерүү үчүн.

Бул методдор педагогикалык психологияда кеңири колдонулат, анткени алар студенттин ички абалын жана окутуудагы жүрүм-турумун түз баалоого мүмкүндүк берет.

Эксперименттик этапта колдонулган негизги интерактивдүү ыкмалар төмөнкүлөр болду:

- **Дебат жана талкуу сабактары** – студенттер эки тараптуу пикир билдирүү аркылуу өз оюн далилдөөгө үйрөнүштү;

- **Кейс-метод** – экономикалык кырдаалдар боюнча мисалдарды чечүүдө чыгармачыл ой жүгүртүү калыптанды;

- **Ролдук оюндар** – студенттер менеджер, кардар, жетекчи сыяктуу ролдорду аткарып, социалдык байланыш көндүмдөрүн өнүктүрүштү;

- **Онлайн интерактивдүү платформалар** – Kahoot жана Quizizz аркылуу сабакты оюн формасында өткөрүү мүмкүн болду;

- **Жуптук жана топтук иш** – студенттердин өз ара иштешүүсүн активдештирди.

Ар бир сабакта мугалим студенттердин катышуусун, суроолорго жооп берүү жыштыгын жана эмоциялык катышын байкап турду.

Жыйынтыгында төмөнкүдөй натыйжалар байкалган:

Көрсөткүчтөр	Баштапкы абал (%)	Эксперименттен кийин (%)
Сабакка кызыгуу	52	86
Активдүү катышуу	48	82
Өз алдынча ишке даярдык	41	78
Сабактан ырахат алуу	39	80

Бул таблица интерактивдүү ыкмалар студенттердин сабакка болгон кызыгуусун **30–40% га жогорулатканын** көрсөтөт. Байкоолордун негизинде студенттер интерактивдүү сабактарда **көңүлдүү, активдүү жана ишенимдүү** болушканы аныкталды. Ал эми салттуу сабактарда (контролдук топ) көпчүлүк студенттер **пассивдүү**, кээде **кайдыгер** абалда болушкан.

Анкетанын жыйынтыгы боюнча студенттердин сабакка болгон мамилесинде олуттуу өзгөрүүлөр байкалган.

Экспериментке чейин 80 студенттин ичинен:

- 30% – сабакка кызыгуу “төмөн” деп белгилеген;
- 50% – “ортонку деңгээлде” деп көрсөткөн;
- 20% – “жогорку деңгээлде” деп баалаган.

Эксперименттен кийин бул көрсөткүчтөр төмөнкүдөй өзгөргөн:

- 10% – “төмөн” деңгээл;
- 35% – “ортонку деңгээл”;
- 55% – “жогорку деңгээл”.

Кызыгуунун мындай өсүшү студенттердин сабакка катышуудагы эмоционалдык абалына да таасир этти. Алар көбүрөөк суроо берип, өз ара пикир алмашууга активдүү катыша башташкан.

Байкоо учурунда эксперименттик топтогу студенттердин 75%ы сабак учурунда **жылмаюу, кол көтөрүү, активдүү сүйлөө** сыяктуу позитивдүү жүрүм-турум көрсөтүшкөн. Ал эми контролдук топто мындай көрсөткүч болгону **40%** чегинде болгон.

Жогорудагы маалыматтарды талдоо интерактивдүү окутуунун студенттердин окуу активдүүлүгүнө жана мотивациясына тийгизген **оң таасирин** толук далилдейт.

Анализ жыйынтыктары боюнча негизги интерпретациялар төмөнкүдөй болду:

- **Интерактивдүү ыкмалар студенттердин кызыгуусун арттырат.** Бул ыкмалар аркылуу студент өзүн сабактын катышуучусу катары сезет. Ал “окутулуп жаткан объект” эмес, “окуунун субъектине” айланат.

- **Коммуникация жана өз ара аракет күчөйт.** Сабакта талкуу, оюн, топтук иш аркылуу студенттер ортосунда социалдык байланыш калыптанат. Бул өз ара урматтоо жана ишеним атмосферасын жаратат.

- **Жоопкерчилик жана өз алдынчалык өнүгөт.** Ар бир студент жуптук же топтук иште өз ролуна жооп берет. Бул анын жарандык жана кесиптик жоопкерчилигин да калыптандырат.

- **Психологиялык климат оңолот.** Интерактивдүү сабактарда коркуу, уялчаактык, же баа алуу коркунучу азаят. Бул позитивдүү эмоция жана окууга жагымдуу шарт түзөт.

Жүргүзүлгөн практикалык изилдөөнүн жыйынтыгы көрсөттү:

- Интерактивдүү окутуу студенттердин кызыгуусун, мотивациясын жана активдүүлүгүн олуттуу жогорулатат;

- Окуу процессинде студенттердин психологиялык абалы жакшырып, сабакка болгон позитивдүү мамиле калыптанат;

- Мугалимдин ролу “билдирүүчү” эмес, “жетектөөчү жана өнөктөш” позициясына өтөт;

- Ички мотивациянын жогорулашы билим сапатын жана өз алдынча ой жүгүртүүнү арттырат.

Демек, интерактивдүү ыкмаларды колдонуу – студенттин билимге болгон кызыгуусун өнүктүрүүнүн **эффективдүү педагогикалык механизми** болуп саналат.

Жүргүзүлгөн изилдөө интерактивдүү сабактар студенттердин окууга болгон кызыгуусун жогорулатууда маанилүү роль ойной турганын көрсөттү. Интерактивдүү ыкмалар – дебат, дискуссия, оюн, квест, онлайн платформалар ж.б. – студенттерди активдүү ойлонууга, пикир айтууга жана чыгармачылык менен иштөөгө үйрөтөт. Мындай сабактарда студент сабактын жөн гана угарманы болбостон, анын катышуучусу жана уюштуруучусу болуп калат.

Изилдөөнүн негизги жыйынтыктарынын бири – интерактивдүү сабактар окутуунун натыйжалуулугун арттырат, анткени студенттер өз алдынча изилдөөгө, суроо берүүгө жана жооп табууга үйрөнүшөт. Бул алардын ички мотивациясын күчөтөт жана билимге болгон мамилесин өзгөртөт. Практикалык жактан алганда, мугалимдерге сабактарда ар түрдүү интерактивдүү методдорду колдонуу сунушталат: топтук иштерди уюштуруу, ролдук оюндар, проблемалык суроолор, талкуулар жана санариптик платформаларды (Kahoot, Mentimeter, Google Classroom ж.б.) колдонуу. Бул ыкмалар сабакты кызыктуу, жандуу жана түшүнүктүү кылат.

Келечекте бул теманы терең изилдөө үчүн ар кандай багыттар сунушталат: интерактивдүү окутуунун ар түрдүү предметтердеги өзгөчөлүктөрүн изилдөө, окутуучулардын даярдыгын баалоо жана интерактивдүү ыкмалардын санариптик формада өнүгүшүн талдоо. Жыйынтыктап айтканда, интерактивдүү сабактар студенттердин окууга болгон кызыгуусун арттырып гана койбостон, алардын активдүүлүгүн, жоопкерчилигин жана чыгармачылыгын өнүктүрөт.

Ошентип, маалыматтык технологиялар боюнча билим берүү ийкемдүүлүктү, инновацияларды жана учурдагы IT тенденцияларын терең түшүнүүнү талап кылат, бул квалификациялуу адистерди санариптик контекстте иштөөгө даярдоого жардам берет [7, 106-6.].

Колдонулган адабияттар:

1. Пидкасистый П.И. *Педагогика: Учебник для вузов.* – Москва: Академия, 2019, – с.112, с.121-122
2. Селевко Г.К. *Современные образовательные технологии.* – Москва: Просвещение, 2018, с.134-136

3. Турдубекова Г.К. *Жогорку билим берүүдө интерактивдүү окутуу технологиялары*. – Бишкек: КТУ, 2021. – 120 б.
4. Выготский Л.С. *Психология развития ребенка*. – Москва: Педагогика, 1984. – 320 с. (с. 52–54).
5. Леонтьев А.Н. *Деятельность. Сознание. Личность*. – Москва: Наука, 1982. – 304 с. (с. 132–136).
6. Байзакова Р.А. *Интерактивдүү методдор жана технологиялар*. – Бишкек: КМУ, 2020. – 96 б. (б. 54–57).
7. Тултуков Б.Т., Токтогулова Г.А., Убайдылдаева «Профессионалдык иштерде информациялык технологиянын окутуунун азыркы жолдору жана структуралары»,
8. И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин Жарчысы, Бишкек, 2024, №4/2, – 106-б.

Рецензент: педагогика илимдеринин кандидаты, доцент Кулбачаев К.Д.